

การเข้าถึงยาสูบ การรับรู้ และการปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ ของนักเรียน นักศึกษา ประชาชน และผู้จำหน่ายบุหรืรอบเขตมหาวิทยาลัยหาดใหญ่

วาริพร ชูศรี* จุฑามาศ พรหมมนตรี** บุตรี บุญโรจน์พงศ์***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการเข้าถึง บุหรี่การรับรู้ และการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ ของกลุ่มนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มอาชีวศึกษา อุดมศึกษา และประชาชน รอบเขตมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ และสำรวจการรับรู้และการปฏิบัติตาม พรบ.ฯ ของผู้จำหน่าย บุหรี่ รอบเขตมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ สํารวจข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 367 คน และผู้จำหน่ายฯ ทุกรายในรัศมี 1,000 เมตร รอบเขตมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ จำนวน 12 ราย ระหว่างเดือนกันยายน 2559 – มิถุนายน 2560

ผลการศึกษาพบว่า นักเรียน นักศึกษา และประชาชนเริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกตั้งแต่อายุยังน้อยโดยมีอายุประมาณ 16-18 ปี ด้านการเข้าถึงบุหรื ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างสามารถเข้าถึง ได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว เนื่องจากร้านจำหน่ายอยู่ใกล้ที่พัก การเดินทางไปซื้อสะดวกใช้เวลาประมาณ 10 นาที และร้านค้าที่ซื้อโดยทั่วไปมีลักษณะเป็นร้านขายของชำ และร้านสะดวกซื้อ ทั้งนี้จากการสำรวจร้านจำหน่ายบุหรื ในรอบบริเวณพื้นที่ที่งานวิจัยกำหนดไว้ พบว่า ในระยะทาง 1,000 เมตร มีร้านจำหน่ายทั้งสิ้น 12 ร้าน เฉลี่ยให้เห็นว่าใน ทุก ๆ ระยะ 83 เมตรจะมีร้านจำหน่าย 1 ร้านนอกจากนี้ในการสูบบุหรี่ (บุหรื) ครั้งแรกของกลุ่มนักเรียน นักศึกษา พบว่ามีเพื่อนเข้ามาเกี่ยวข้อง ด้านการรับรู้ข้อความในกฎหมาย พบว่า 1) รับรู้ว่ามีมาตรการห้ามมีจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบให้กับบุคคลซึ่งมีอายุไม่ครบ 18 ปีบริบูรณ์ 2) รับรู้ว่ามีมาตรการห้ามโฆษณาผลิตภัณฑ์ยาสูบทั้งชื่อ เครื่องหมายผ่านทางสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ วิทยู โทรทัศน์ ฯลฯ 3) รับรู้ว่ามีมาตรการห้ามใช้ชื่อหรือเครื่องหมายของผลิตภัณฑ์ยาสูบในการแสดง การแข่งขัน หรือการจัดกิจกรรมอื่น และ 4) รับรู้ว่ามีมาตรการห้ามไม่ให้มีการแจกตัวอย่างผลิตภัณฑ์ยาสูบ อย่างไรก็ตามในด้านการปฏิบัติตาม พรบ.ฯ พบว่าร้านจำหน่ายไม่ได้มีการตรวจสอบในเรื่องของอายุผู้ซื้อ

การวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะว่า หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรมีการเพิ่มช่องทางหรือสื่อในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลอันเกี่ยวกับข้อบัญญัติที่อยู่ในมาตราต่างๆ ให้ประชาชนได้รับรู้อย่างทั่วถึง อีกทั้งหน่วยงานรัฐควรมีมาตรการที่ควบคุมจำนวนร้านค้าที่เปิดจำหน่ายบุหรืที่อยู่ใกล้แหล่งสถานศึกษาเพื่อให้เกิดการเข้าถึงบุหรืได้ยากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การเข้าถึง / การรับรู้ /การจำหน่ายบุหรืรอบมหาวิทยาลัย

*อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ Corresponding Author; Email: wareeporn@hu.ac.th

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

*** อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

Tobacco Accessibility, Perception and Compliance with Tobacco Control Act of Hatyai University students and Retailers around University

Wareeporn Chusri^{*} Jutamas Prommontree^{**} Boottree Boonrotepong^{*}

Abstract

The objectives of this study were to determine tobacco accessibility, perception and compliance with Tobacco Control Act B.E. 2535 of students and the public surrounding Hatyai University area and to survey perception and compliance with the Act of tobacco retailers around the university campus. Data were collected from 367 samples and all 12 retailers located within 1,000 meters around the campus using questionnaires between September 2016 and June 2017.

This study found that students and general population start smoking from the age of 16-18 and research results indicated the samples had easy access tobacco because of the proximity of the shops, which took about 10 minutes to the store. Most of the retailers were grocery store and convenience stores. In addition, first time smokers around students were influenced by their peers. This study found that : 1) There was a perception that tobacco products are prohibited from being sold to persons under 18 years of age. 2) There was no tobacco advertisements. 3) There was perception of prohibiting of using names or logos of tobacco products in various activities. 4) It was perceived that tobacco products were prohibited from distribution. This research has suggested that relevant government agencies should include channels or media to promote information about the provisions contained in the various sections. The public has been thoroughly aware. Government agencies should also take measures to control the number of cigarette openers located near the premises to make it more difficult for them to access cigarettes

Keyword: Accessibility, perception, The cigarette distribution around university

* Lecturer of Department of Management Hatyai Business School, Corresponding Author, Email: wareeporn@hu.ac.th

** Assistant Professor, Head of Department of Industrial Management Hatyai Business School

*** Lecturer of Department of Industrial Management Hatyai Business School

บทนำ

การสูบบุหรี่เป็นปัญหาทางสังคมที่สำคัญซึ่งองค์การอนามัยโลกได้จัดให้การบริโภคยาสูบเป็นปัญหาที่สำคัญอยู่ในลำดับต้น ๆ ที่ทุกประเทศประสบและจำเป็นต้องร่วมมือกันแก้ไขอย่างเร่งด่วน ในประเทศไทย การสูบบุหรี่นับเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ก่อให้เกิดภาวะโรคสูงเป็นลำดับที่ 2 (ศิริวรรณ พิทยรังสฤษฏ์ และคณะ, 2559) โดยพบว่าในแต่ละปีมีผู้เสียชีวิตมากกว่า 50,000 รายต่อปี และยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนทุกกลุ่มในสังคม

ยาสูบและบุหรี่เป็นสิ่งเสพติดที่ถูกกฎหมายนิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย จากการวิจัยทางการแพทย์พบว่าในบุหรี่ยังมีสารเคมีกว่า 4,000 ชนิด บางชนิดเป็นสารพิษที่ทำลายอวัยวะต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เริ่มจากสารนิโคตินซึ่งมีฤทธิ์ร้ายแรงเท่ากับเฮโรอีน และยังมีสารคาร์บอนมอนอกไซด์ ไฮโดรเจนไซยาไนด์ ไนโตรเจนไดออกไซด์ และแอมโมเนีย ทั้งนี้บุหรี่ยังจัดเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ก่อให้เกิดโรคไม่ต่ำกว่า 25 โรค ทั้งในผู้สูบบุหรี่และผู้ไม่สูบบุหรี่ที่อยู่ใกล้เคียงและทำให้ตายก่อนวัยอันควร รวมทั้งก่อให้เกิดการสูญเสียด้านเศรษฐกิจที่เกิดจากค่ารักษาพยาบาลด้วยโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ ซึ่งเป็นปัญหาสาธารณสุขมาเป็นระยะเวลายาวนาน นอกจากนี้ควันที่เกิดจากการสูบบุหรี่ยังคงเป็นมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม และบุคคลใกล้ชิดผู้สูบบุหรี่ด้วย จากเหตุผลดังกล่าวทุกประเทศทั่วโลกต่างให้ความสำคัญและตระหนักถึงการดำเนินการเพื่อให้มีมาตรการต่าง ๆ ในการควบคุมการจำหน่ายและบริโภคยาสูบให้มีจำนวนลดน้อยลง

ด้านสถานการณ์การสูบบุหรี่ในประเทศไทย จากรายงานการสำรวจระดับประเทศเรื่องผลกระทบจากนโยบายควบคุมการบริโภคยาสูบในประเทศไทย กลุ่มวัยรุ่น รอบที่ 5 (พ.ศ. 2554) พบว่า อัตราความชุกของการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นเท่ากับ 22.4 โดยอัตราการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นชายเท่ากับร้อยละ 39.5 และอัตราการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นหญิงเท่ากับร้อยละ 2.3 นอกจากนี้ยังพบว่าวัยรุ่นชายที่มีอัตราการสูบบุหรี่สูงสุดอยู่ในเขตพื้นที่ภาคใต้ ทั้งนี้ในการสูบบุหรี่โดยส่วนใหญ่ครอบครัวของวัยรุ่นเหล่านั้นมีการรับรู้และยอมรับการสูบบุหรี่ของลูก (บุปผา ศิริริศมี และคณะ, 2554) นอกเหนือจากนี้ จากข้อมูลการบริโภคยาสูบในประเทศไทยซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2554 พบว่า อัตราการบริโภคยาสูบชนิดมีควันของประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป อยู่ที่ร้อยละ 21.40 หรือมากถึง 11.5 เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2552 ร้อยละ 20.70 หรือ 10.91 ล้านคน ด้านแนวโน้มอัตราการสูบบุหรี่ของคนไทย ตั้งแต่ปี 2554 ถึงปี 2568 พบว่า ตามแนวโน้มที่ผ่านมา คาดว่าอัตราการสูบบุหรี่ของประชากรไทยที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปจะลดลงเฉลี่ยปีละ 0.23% โดยลดลงจากร้อยละ 20.3 เป็นร้อยละ 17.5 และจะมีผู้สูบบุหรี่เท่ากับ 10.5 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2568 ซึ่งลดลงน้อยกว่าเป้าหมายของมติที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ ที่ตั้งเป้าหมายระดับโลก (Global target) ไว้ว่าแต่ละประเทศควรลดการสูบบุหรี่ลงให้ได้ร้อยละ 30 ภายในปี 2568 เพื่อลดจำนวนผู้ป่วยโรคเรื้อรังที่เกิดจากการสูบบุหรี่ นั้นหมายความว่า นับตั้งแต่ปี 2554 ไปอีก 15 ปีข้างหน้า อัตราการสูบบุหรี่ของคนไทย ควรจะลดลงเหลือร้อยละ 15 (แทนที่จะเป็นร้อยละ 17.5) หากประเทศไทยต้องลดอัตราการสูบบุหรี่ให้เหลือร้อยละ 15 เราจะต้องทำให้อัตราการสูบบุหรี่ลดลง 0.44% ต่อปี (แทนที่จะเป็น 0.23%) ซึ่งจะทำให้จำนวนผู้สูบบุหรี่ลดเหลือ 9.0 ล้านคน (ศรัณญา เบญจกุล, 2558)

ในด้านสถานการณ์การสูบบุหรี่ของเยาวชนในบริบทพื้นที่จังหวัดสงขลาจากผลการสำรวจในอดีตที่ผ่านมา พบว่า ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป มีอัตราการสูบบุหรี่ ร้อยละ 23.67 (อันดับที่ 45 ของประเทศ) โดยเพศชายมีอัตราการสูบบุหรี่ ร้อยละ 46.95 มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาลงมา และทำการซื้อบุหรี่ของมากที่สุด สำหรับเพศหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปมีอัตราการสูบบุหรี่ ร้อยละ 0.88 (สำนักงานสถิติจังหวัดสงขลา, 2550) และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในบริบทพื้นที่จังหวัดสงขลาที่ผ่านมาพบว่า ได้เคยมีการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ เช่น การศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในสถานประกอบการ พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนทั้งในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา เป็นต้น แต่ทว่าการศึกษาในประเด็นอันเนื่องเกี่ยวกับการเข้าถึงยาสูบ การรับรู้ และการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.2535 ของกลุ่มนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ยังคงมีการศึกษาไม่มากนัก กอปรกับด้วยสภาพแวดล้อมในรอบบริเวณมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ในรัศมี 1,000 เมตร มีสิ่งปลูกสร้าง อันประกอบด้วย หอพักนักเรียน นักศึกษา อพาร์ทเมนต์ ร้านอาหาร ร้านมินิมาร์ท ร้านค้าโชห่วย ซึ่งในร้านค้า ร้านอาหารแต่ละร้านโดยส่วนใหญ่มีบุหรี่จำหน่าย ดังนั้นจึงเป็นการง่ายที่กลุ่มนักเรียน นักศึกษาสามารถเข้าถึงยาเสพติดชนิดนี้ได้ อย่างง่าย ด้วยข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาตั้งแต่ข้างต้นแล้วนั้น จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ต้องมีการศึกษา รูปแบบการเข้าถึงยาสูบ การรับรู้ และการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 ของนักเรียน นักศึกษา ประชาชน และผู้จำหน่ายบุหรืรอบเขตมหาวิทยาลัยหาดใหญ่เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการการพัฒนาทางด้านการรับรู้ การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินการเข้าถึงบุหรืของนักศึกษามหาวิทยาลัยหาดใหญ่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา นักเรียนระดับอาชีวศึกษา และประชาชนคนทั่วไป
2. เพื่อสำรวจการรับรู้พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยหาดใหญ่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษา นักเรียนระดับอาชีวศึกษา ประชาชนคนทั่วไป และผู้จำหน่ายยาสูบ (บุหรื) รอบเขตมหาวิทยาลัยหาดใหญ่
3. เพื่อสำรวจการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.2535 ของผู้จำหน่ายยาสูบ (บุหรื) รอบเขตมหาวิทยาลัยหาดใหญ่

นิยามศัพท์เฉพาะ

การเข้าถึงยาสูบ หมายถึง ความสะดวกสบายในการที่จะซื้อยาสูบ (บุหรื) ตลอดถึงประเภทร้านค้าที่สามารถเลือกซื้อได้ ช่วงเวลาที่ซื้อ ระยะเวลาและวิธีการเดินทางเพื่อไปซื้อของกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ประชาชนรอบเขตมหาวิทยาลัยหาดใหญ่

การรับรู้ หมายถึง การรับรู้ข้อมูลทั้งทางตรงหรือทางอ้อมอันเกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 ของกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ประชาชน และผู้จำหน่ายยาสูบ (บุหรี่ยี่ห้อ) รอบเขตมหาวิทยาลัยหาดใหญ่

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่

1. กลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2558 ชั้นปีที่ 1-4 จำนวนทั้งหมด 6 คณะ และ 1 วิทยาลัยนานาชาติ หน่วยในการสุ่ม (Sampling unit) คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยหาดใหญ่ และกรอบการสุ่ม (Sampling frame) คือ นักศึกษาที่มีชื่อและรหัสนักศึกษาจากสำนักทะเบียนและประมวลผล
2. กลุ่มนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนหาดใหญ่วิทยาสมาธิกุลกันยา โดยมีจำนวนนักเรียนทั้งหมดจำนวน 1,447 คน
3. กลุ่มนักเรียนโรงเรียนในระดับอาชีวศึกษาซึ่งใช้ประชากรจากวิทยาลัยเทคนิคช่างกลภาคใต้ ประกอบด้วย 7 สาขาวิชา มีนักเรียนทั้งหมดจำนวน 400 คน
4. กลุ่มประชาชนคนทั่วไปในชุมชนปรางกริม มีจำนวนทั้งสิ้น 1,250 (บัญชีรายชื่อหมู่บ้าน/ชุมชนโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน, 2556)
5. กลุ่มของผู้จำหน่ายยาสูบ (บุหรี่ยี่ห้อ) ได้แก่ ร้านค้าซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณ 1,000 เมตร รอบเขตมหาวิทยาลัยหาดใหญ่

ตารางที่ 1 ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรจาก 4 แหล่ง	จำนวนบุคลากร	กลุ่มตัวอย่าง
1. นักศึกษามหาวิทยาลัยหาดใหญ่	4,000	207
2. นักเรียนโรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัยสมาธิกุลกันยา	1,447	74
3. นักเรียนวิทยาลัยเทคนิคช่างกลภาคใต้	400	21
4. ประชาชนชุมชนปรางกริม	1,250	65
รวมทั้งสิ้น	7,097	367

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 367 คน แบ่งเป็นกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยหาดใหญ่จำนวน 207 คน นักเรียนโรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัยสมาธิกุลกันยา จำนวน 74 คน นักเรียนวิทยาลัยเทคนิคช่างกลภาคใต้ จำนวน 21 คน และกลุ่มประชาชนทั่วไปซึ่งอาศัยอยู่ในชุมชนปรางกริม จำนวน 65 คน ในส่วนของผู้จำหน่ายยาสูบ (บุหรี่ยี่ห้อ) เก็บข้อมูลทุกร้านที่พบจากการสำรวจ (100%)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา และการพัฒนาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสำรวจ โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยตรวจสอบความครอบคลุมของแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ที่ศึกษา
2. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตรวจสอบความตรง (Validity) ของเนื้อหาโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านช่วยในการตรวจสอบซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านสถิติ จำนวน 1 ท่าน ผู้ที่เชี่ยวชาญในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องจำนวน 1 ท่าน และนักวิชาการด้านสาธารณสุข จำนวน 1 ท่าน
3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขใหม่
4. การวัดความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) ของแบบสอบถามในส่วนที่ 3 และดูความเข้าใจในแบบสอบถามและความชัดเจนของเนื้อหา โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มอื่นซึ่งไม่ใช่กลุ่มประชากรตามที่กำหนด จำนวน 30 คน วัดความสม่ำเสมอสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ของ Cronbach's Alpha ซึ่งมีค่าระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งชุดเท่ากับ 0.78
5. ปรับแก้แบบสอบถามให้มีความเหมาะสม
6. เก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยขอเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลในชั่วโมง Home room นักศึกษาแต่ละชั้นปีของแต่ละคณะ และทำหนังสือขออนุญาตเข้าเก็บข้อมูลในโรงเรียนและวิทยาลัยกลุ่มเป้าหมาย ในส่วนของผู้จำหน่ายยาสูบ (บุหรี่ยี่ห้อ) ทำการสำรวจร้านค้าและขออนุญาตเก็บข้อมูลโดยการสอบถามความสมัครใจในการให้ข้อมูลซึ่งทุกร้านค้ายินดีให้ข้อมูลเป็นอย่างดี

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การศึกษานี้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปกรณีตัวแปรแบบกลุ่มนำเสนอข้อมูลด้วยค่าความถี่ และร้อยละ และตัวแปรแบบต่อเนื่องนำเสนอข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และศึกษาการรับรู้ ซึ่งเป็นตัวแปรแบบกลุ่ม (รู้-ไม่รู้จัก) ของนักเรียนกลุ่มมัธยมศึกษา และอาชีวศึกษาในด้านเพศ และชั้นปี สำหรับกลุ่มนักศึกษาในมหาวิทยาลัยในด้านเพศ กลุ่มคณะฯ ทำการทดสอบโดยใช้ Chi-square test

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสรุปผลวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ตั้งไว้ ดังนี้

- 1) ผลประเมินการเข้าถึงบุหรี่ยี่ห้อ นักเรียนระดับมัธยมศึกษา นักเรียนระดับอาชีวศึกษา นักศึกษาระดับอุดมศึกษาและประชาชน รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คำร้อยละการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบ : กลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาและนักเรียนระดับอาชีวศึกษา

การเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบ	กลุ่มนักเรียนโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา	กลุ่มนักเรียนระดับอาชีวศึกษา
ตลอดชีวิตที่ผ่านมาท่านเคยสูบบุหรี่หรือไม่		
เคย	52 (70.30)	20 (95.23)
ไม่เคย	22 (29.70)	1 (4.77)
รวม	รวม 74 คน(100.00)	รวม 21 คน(100.00)
ท่านสูบบุหรี่หรือทดลองสูบบุหรี่ (บุหรี) ครั้งแรกเมื่ออายุเท่าใด		
16 ปี	27 (51.93)	15 (75.00)
17 ปี	11 (21.16)	2 (9.52)
18 ปี	8 (15.38)	3 (14.28)
19 ปี	4 (7.69)	
มากกว่า 19 ปี	2 (3.84)	
รวม	รวม 52 คน(100.00)	รวม 20 คน(100.00)
ท่านสูบบุหรี่หรือทดลองสูบบุหรี่ (บุหรี) ครั้งแรกในโอกาสอะไร		
งานเลี้ยงวันเกิด	17 (32.69)	-
งานเลี้ยงรุ่น	10 (19.24)	-
เมื่อเที่ยวกลางคืน	5 (9.61)	12 (60.00)
เมื่อไปเที่ยวพักผ่อนกับเพื่อน	20 (38.46)	8 (40.00)
พบปะสังสรรค์กับเพื่อน	-	-
อื่น ๆ (ลองดูที่บ้าน)	-	-
รวม	รวม 52 คน(100.00)	รวม 20 คน(100.00)
ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา ท่านสูบบุหรี่บ้างหรือไม่		
สูบ	17 (32.69)	20 (100.00)
ไม่สูบ	35 (67.31)	-
รวม	รวม 52 คน(100.00)	รวม 20 คน(100.00)
ท่านไปซื้อยาสูบ(บุหรี) จากแหล่งขายใดบ่อยที่สุด		
ร้านสะดวกซื้อ	21 (40.38)	4 (20.00)
ร้านขายของชำ	5 (9.62)	7 (35.00)
ร้านอาหาร	19 (36.54)	2 (10.00)
ผับ/เชค/คาราโอเกะ	5 (9.62)	3 (15.00)
ร้านขายบุหรีโดยเฉพาะ	2 (3.84)	4 (20.00)
รวม	รวม 52 คน(100.00)	รวม 20 คน(100.00)

การเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบ	กลุ่มนักเรียนโรงเรียนระดับ มัธยมศึกษา	กลุ่มนักเรียนระดับ อาชีวศึกษา
เหตุผลที่ท่านเลือกซื้อยาสูบ (บุหรี) จากแหล่งขายนี้บ่อย		
เดินทางสะดวก	25 (48.08)	5 (25.00)
ใกล้ที่พัก	22 (42.30)	9 (45.00)
มีจำหน่ายตลอดเวลา	5 (9.62)	-
เป็นร้านประจำ		6 (30.00)
เป็นแหล่งที่ไปเที่ยว		
รวม	รวม 52 คน(100.00)	รวม 20 คน(100.00)
ท่านเดินทางไปซื้อยาสูบ (บุหรี) จากแหล่งขายด้วยวิธีใด		
เดินเท้า	29 (55.76)	7 (35.00)
รถจักรยานยนต์	14 (26.93)	11 (55.00)
รถยนต์	9 (17.31)	2 (10.00)
รวม	รวม 52 คน(100.00)	รวม 20 คน(100.00)
เวลาที่ท่านใช้เดินทางจากที่พักไปแหล่งขายใช้เวลาโดยประมาณเท่าใด		
ไม่เกิน 10 นาที	18 (34.61)	13 (65.00)
ระหว่าง 11-20 นาที	22 (42.31)	7 (35.00)
30 นาที	12 (23.08)	-
รวม	รวม 52 คน(100.00)	รวม 20 คน(100.00)
โดยปกติท่านมักจะสูบบุหรี่ (บุหรี) ในช่วงเวลาใด		
6.00-10.00 น.	19 (36.54)	1 (5.00)
11.00-15.00 น.	7 (13.46)	5 (25.00)
16.00-20.00 น.	26 (50.00)	5 (25.00)
21.00-24.00 น.		9 (45.00)
เหตุผลที่สูบในช่วงเวลาดังกล่าว		
เพิ่งตื่นนอน	16 (30.77)	3 (15.00)
เข้าห้องน้ำ	16 (30.77)	4 (20.00)
หลังรับประทานอาหาร	20 (38.46)	6 (30.00)
ช่วงเวลาไปเที่ยว		7 (35.00)
รวม	รวม 52 คน(100.00)	รวม 20 คน(100.00)
ปริมาณการสูบบุหรี่ (บุหรี) ต่อวัน		
ไม่เกิน 10 มวน	39 (75.00)	11 (55.00)
11-20 มวน	13 (25.00)	9 (45.00)
รวม	รวม 52 คน(100.00)	รวม 20 คน(100.00)

การเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบ	กลุ่มนักเรียนโรงเรียนระดับ มัธยมศึกษา	กลุ่มนักเรียนระดับ อาชีวศึกษา
ปริมาณค่าใช้จ่ายในการซื้อยาสูบ (บุหรี่ยี่) ต่อวัน		
ต่ำกว่า 50 บาท	45 (88.20)	12 (60.00)
51-100 บาท	6 (11.80)	8 (40.00)
มากกว่า 100 บาท	-	-
รวม	รวม 52 คน(100.00)	รวม 20 คน(100.00)
ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมาเคยถูกปฏิเสธการขายหรือไม่		
เคย	-	-
ไม่เคย	52 (100.00)	20 (100.00)
รวม	รวม 52 คน(100.00)	รวม 20 คน(100.00)

ตารางที่ 3 คำร้อยละการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบ : กลุ่มนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาและกลุ่มประชาชน

การเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบ	กลุ่มนักศึกษาใน ระดับอุดมศึกษา	ประชาชน
ตลอดชีวิตที่ผ่านมาท่านเคยสูบบุหรี่ผลิตภัณฑ์ยาสูบ (บุหรี่ยี่) หรือไม่		
เคย	174 (84.06)	47 (72.30)
ไม่เคย	33 (15.94)	18 (27.70)
รวม	รวม 207 คน (100.00)	รวม 65 คน (100.00)
ท่านสูบบุหรี่หรือทดลองสูบบุหรี่ผลิตภัณฑ์ยาสูบ (บุหรี่ยี่)ครั้งแรกเมื่ออายุเท่าใด		
16 ปี	20 (11.49)	ต่ำกว่า 15 ปี 11 (23.40)
17 ปี	50 (28.74)	15-20 ปี 24 (51.06)
18 ปี	64 (36.78)	21 ปี ขึ้นไป 12 (25.54)
19 ปี	34 (19.54)	
มากกว่า 19 ปี	6 (3.45)	
ท่านสูบบุหรี่หรือทดลองสูบบุหรี่ผลิตภัณฑ์ยาสูบ (บุหรี่ยี่)ครั้งแรกในโอกาสอะไร		
งานเลี้ยงวันเกิด	17 (9.78)	1 (2.13)
งานเลี้ยงรุ่น	25 (14.37)	3 (6.38)
เมื่อเที่ยวกลางคืน	54 (31.03)	23 (48.94)
เมื่อไปเที่ยวพักผ่อนกับเพื่อน	40 (22.98)	18 (38.30)
พบปะสังสรรค์กับเพื่อน	38 (21.84)	
อื่น ๆ (ลองดูที่บ้าน)	-	2 (4.25)

การเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบ	กลุ่มนักศึกษาใน ระดับอุดมศึกษา	ประชาชน
รวม	รวม 174 คน (100.00)	รวม 47 คน (100.00)
ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา ท่านสูบบุหรี่บ้างหรือไม่		
สูบ	111 (63.79)	32 (68.09)
ไม่สูบ	63 (36.21)	15 (31.91)
รวม	รวม 174 คน (100.00)	รวม 47 คน (100.00)
ท่านไปซื้อยาสูบ(บุหรื) จากแหล่งขายใดบ่อยที่สุด		
ร้านสะดวกซื้อ	54 (31.03)	16 (34.04)
ร้านขายของชำ	52 (29.89)	10 (21.28)
ร้านอาหาร	16 (9.20)	7 (14.89)
ผับ/เเคค/คาราโอเกะ	39 (22.41)	10 (21.28)
ร้านขายบุหรืโดยเฉพาะ	13 (7.47)	4 (8.51)
รวม	รวม 174 คน (100.00)	รวม 47 คน (100.00)
เหตุผลที่ท่านเลือกซื้อยาสูบ (บุหรื) จากแหล่งขายนี้บ่อย		
เดินทางสะดวก	72 (41.38)	12 (25.53)
ใกล้ที่พัก	77 (44.25)	21 (44.68)
มีจำหน่ายตลอดเวลา	6 (3.45)	-
เป็นร้านประจำ	-	-
เป็นแหล่งที่ไปเที่ยว	19 (10.92)	14 (29.79)
รวม	รวม 174 คน (100.00)	รวม 47 คน (100.00)
ท่านเดินทางไปซื้อยาสูบ (บุหรื) จากแหล่งขายด้วยวิธีใด		
เดินเท้า	56 (32.18)	5 (10.64)
รถจักรยานยนต์	88 (50.57)	30 (63.83)
รถยนต์	30 (17.25)	12 (25.53)
รวม	รวม 174 คน (100.00)	รวม 47 คน (100.00)
เวลาที่ท่านใช้เดินทางจากที่พักไปแหล่งขายใช้เวลาโดยประมาณเท่าใด		
ไม่เกิน 10 นาที	126 (72.41)	31 (65.96)
ระหว่าง 11-20 นาที	35 (20.11)	16 (34.04)
30 นาที	13 (7.48)	-
รวม	รวม 174 คน (100.00)	รวม 47 คน (100.00)
โดยปกติท่านมักจะสูบบุหรี่ (บุหรื) ในช่วงเวลาใด		
6.00-10.00 น.	21 (12.07)	9 (19.15)
11.00-15.00 น.	30 (17.24)	10 (21.28)

การเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบ	กลุ่มนักศึกษาใน ระดับอุดมศึกษา	ประชาชน
16.00-20.00 น.	59 (33.90)	18 (38.30)
21.00-24.00 น.	64 (36.79)	10 (21.27)
เหตุผลที่สูบในช่วงเวลาดังกล่าว		
เพิ่งตื่นนอน	18 (10.34)	-
เข้าห้องน้ำ	40 (22.99)	-
หลังรับประทานอาหาร	45 (25.86)	11 (23.40)
ช่วงเวลาไปเที่ยว	-	-
รู้สึกเครียด	38 (21.84)	17 (36.17)
รู้สึกเบื่อหน่าย	33 (18.97)	19 (40.42)
รวม	รวม 174 คน (100.00)	รวม 47 คน (100.00)
ปริมาณการสูบยาสูบ (บุหรี่) ต่อวัน		
ไม่เกิน 10 มวน	113 (64.94)	17 (36.17)
11-20 มวน	61 (35.06)	26 (55.32)
มากกว่า 20 มวน		4 (8.51)
รวม	รวม 174 คน (100.00)	รวม 47 คน (100.00)
ปริมาณค่าใช้จ่ายในการซื้อยาสูบ (บุหรี่) ต่อวัน		
ต่ำกว่า 50 บาท	124 (71.26)	17 (36.17)
51-100 บาท	50 (28.74)	26 (55.32)
มากกว่า 100 บาท	-	4 (8.51)
รวม	รวม 174 คน (100.00)	รวม 47 คน (100.00)
ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมาเคยถูกปฏิเสธการขายหรือไม่		
เคย	-	-
ไม่เคย	174 (100.00)	47 (100.00)
รวม	รวม 174 คน (100.00)	รวม 47 คน (100.00)

2) ผลสำรวจการรับรู้พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.2535 ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษา นักเรียนระดับอาชีวศึกษา ประชาชนคนทั่วไป และผู้จำหน่ายยาสูบ (บุหรี่) รอบเขตมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ พบว่าการรับรู้มาตรการในพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 ในกลุ่มของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา และนักเรียนในระดับอาชีวศึกษา นักศึกษาในระดับอุดมศึกษามีการรับรู้ข้อความในแต่ละมาตราตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 ใน 3 ลำดับแรก ดังนี้ 1) รับรู้ว่ามีมาตรการห้ามมิจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบให้กับบุคคลซึ่งมีอายุไม่ครบ 18 ปีบริบูรณ์ 2) รับรู้ว่ามีมาตรการห้ามโฆษณา

ผลิตภัณฑ์ยาสูบทั้งชื่อ เครื่องหมายผ่านทางสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ วิทยู โทรทัศน์ ฯลฯ และ 3) ระบุว่า มีมาตรการห้ามใช้ชื่อหรือเครื่องหมายของผลิตภัณฑ์ยาสูบในการแสดง การแข่งขัน หรือการจัดกิจกรรมอื่น ๆ สำหรับกลุ่มของประชาชน พบว่า มีการรับรู้ในมาตรการตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 ใน 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) ระบุว่า มีมาตรการห้ามมิจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบให้กับบุคคลซึ่งมีอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ 2) ระบุว่า มีมาตรการห้ามขายผลิตภัณฑ์ยาสูบโดยใช้เครื่องขายอัตโนมัติ 3) ระบุว่า มีมาตรการห้ามให้ผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบให้ของขวัญเป็นการตอบแทนลูกค้าในช่วงเทศกาลต่าง ๆ ได้ เช่น วันปีใหม่ และ ในประเด็นว่า มีมาตรการห้ามมิให้มีการแจกตัวอย่างผลิตภัณฑ์ยาสูบ อย่างไรก็ตามในกลุ่มของผู้จำหน่ายยาสูบ (บุหรื) ผลการวิจัยพบว่า ผู้จำหน่ายมีการรับรู้ข้อความในแต่ละมาตรการตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 ใน 3 ลำดับแรก ดังนี้ 1) มีมาตรการห้ามมิจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบให้กับบุคคลซึ่งมีอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ มีมาตรการห้ามโฆษณาผลิตภัณฑ์ยาสูบทั้งชื่อเครื่องหมายผ่านทางสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ วิทยู โทรทัศน์ ฯลฯ 2) มีมาตรการห้ามให้เสนอสิทธิพิเศษเป็นการตอบแทนผู้ซื้อผลิตภัณฑ์ยาสูบ เช่น สิทธิเข้าชมการแข่งขัน การแสดง เป็นต้น และ 3) มีมาตรการห้ามขายผลิตภัณฑ์ยาสูบโดยใช้เครื่องขายอัตโนมัติ

เมื่อทำการเปรียบเทียบการรับรู้ (เคยได้ยิน/รู้จัก ไม่เคยได้ยิน/ไม่เคยรู้จัก) พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 กับข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียน นักศึกษา พบว่า นักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ในด้านเพศ นักเรียนเพศหญิงมีการรับรู้มากกว่าเพศชาย ซึ่งมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = 0.002$) โดยในเพศหญิงมีการรับรู้จำนวน 15 คน (ร้อยละ 31.25) ในเพศชายมีการรับรู้จำนวน 9 คน (ร้อยละ 43.62) และเมื่อเปรียบเทียบการรับรู้พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 กับข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาในด้านระดับชั้นปีที่กำลังศึกษา พบว่า ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีการรับรู้จำนวนน้อยกว่าการไม่รับรู้ และในระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 จำนวนการรับรู้และไม่รับรู้ของนักเรียนมีจำนวนที่เท่ากัน นอกจากนี้ในทุกชั้นปีมีการรับรู้ที่ไม่แตกต่างกันทางสถิติ สำหรับผลการเปรียบเทียบการรับรู้พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 กับข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียนในระดับอาชีวศึกษา ในด้านเพศ และด้านระดับชั้นปีที่กำลังศึกษา พบว่า นักเรียนในระดับอาชีวศึกษามีการรับรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติฯ จำนวน 21 คน โดยแบ่งเป็นนักเรียนเพศชายมีการรับรู้มากกว่าเพศหญิง ซึ่งในเพศชายมีการรับรู้จำนวน 16 คน (ร้อยละ 88.88) ในเพศหญิงมีการรับรู้จำนวน 2 คน (ร้อยละ 66.67) อย่างไรก็ตามข้อมูลส่วนบุคคลด้านเพศ และด้านระดับชั้นปีที่กำลังศึกษา ในทุกชั้นปีมีการรับรู้ที่ไม่แตกต่างกันทางสถิติ และผลเปรียบเทียบการรับรู้พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 กับข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย ในด้านเพศ พบว่า ส่วนใหญ่นักศึกษาเพศชายมีการรับรู้มากกว่าเพศหญิง ซึ่งมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = 0.002$) โดยในเพศชายมีการรับรู้จำนวน 118 คน (ร้อยละ 95.93) ในเพศหญิงมีการรับรู้จำนวน 81 คน (ร้อยละ 96.42) ในด้านการเปรียบเทียบการรับรู้พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 กับข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษา ในด้านกลุ่มคณะที่กำลังศึกษา พบว่า ในทุกกลุ่มคณะมีการรับรู้ที่ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

3) ผลสำรวจการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.2535 ของผู้จำหน่ายยาสูบ (บุหรี) รอบเขตมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ประเด็นที่พบว่ามี การปฏิบัติมากที่สุด คือ การมีป้ายแสดงการห้ามจำหน่ายยาสูบ (บุหรี) ให้กับผู้ที่มียายุต่ำกว่า 18 ปี แต่ทว่าไม่มีการตรวจสอบอายุของผู้ซื้อบุหรี

อภิปรายผล

จากการสำรวจการเข้าถึง การรับรู้ และการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.2535 ของนักเรียน นักศึกษา ประชาชนในพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ พบประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

1) นักเรียน นักศึกษา และประชาชนเริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกตั้งแต่อายุน้อยโดยมีอายุประมาณ 16-18 ปี ซึ่งผลของการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของเรณู บุญจันทร์, รัชนิ กิตติพงษ์ศาล (2552) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน จังหวัดระนอง โดยผลของการวิจัยพบว่าผู้สูบบุหรี่ครั้งแรกเริ่มตั้งแต่อายุน้อยไม่มากนักโดยมีอายุที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรก 13-20 ปี อายุเฉลี่ยของการสูบบุหรี่ครั้งแรก คือ 18.83 ปี ในด้านการเข้าถึงยาสูบ (บุหรี) ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างสามารถเข้าถึง ได้ง่าย สะดวกรวดเร็ว เนื่องจากร้านจำหน่ายอยู่ใกล้ที่พัก การเดินทางไปซื้อหาสะดวกใช้เวลาประมาณ 10 นาที และร้านค้าที่ซื้อโดยทั่วไปมีลักษณะเป็นร้านขายของชำ และร้านสะดวกซื้อ ทั้งนี้จากการสำรวจร้านจำหน่ายยาสูบ (บุหรี) ในรอบบริเวณพื้นที่ที่งานวิจัยกำหนดไว้ พบว่า ในระยะทาง 1 กิโลเมตรมีร้านจำหน่ายทั้งสิ้น 12 ร้าน เฉลี่ยให้เห็นว่าใน ทุก ๆ ระยะ 83 เมตรจะมีร้านจำหน่าย 1 ร้าน ซึ่งจากข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่าร้านจำหน่ายในรอบพื้นที่วิจัยมีความชุกค่อนข้างจะหนาแน่น และสิ่งนี้อาจจะเป็นอีกเหตุผลสำคัญที่ทำให้เห็นว่าการสูบบุหรี่ (บุหรี) ของกลุ่มตัวอย่างมีมากเป็น เพราะว่าการเข้าถึงแหล่งจำหน่ายทำได้ง่าย และสะดวก นอกจากนี้ในการสูบบุหรี่ (บุหรี) ครั้งแรกของกลุ่มนักเรียน นักศึกษา จะพบว่ามีเพื่อนเข้ามาเกี่ยวข้องกล่าวคือ นักเรียน นักศึกษาสูบบุหรี่ (บุหรี) ครั้งแรกเนื่องในโอกาสไปพักผ่อนกับกลุ่มเพื่อน และเนื่องในโอกาสออกไปเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวกับกลุ่มเพื่อน การที่ผลวิจัยเป็นเช่นนี้สามารถสนับสนุนได้ว่าเพื่อนของกลุ่มตัวอย่างย่อมจะเป็นผู้ซึ่งสูบบุหรี่ (บุหรี) ด้วยเช่นกันผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุขุมลย์ ประสมศักดิ์ (2552) ศึกษาเรื่องปัจจัยและผลที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ และพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การสูบบุหรี่ครั้งแรก มักจะได้บุหรืมาจากเพื่อนสนิท และโดยส่วนใหญ่มีเพื่อนสนิทที่สูบบุหรี่

2) ประเด็นการรับรู้ข้อความในมาตรการในพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 ในกลุ่มของนักเรียน นักศึกษา และประชาชน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีการรับรู้ในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ที่มีอัตราการรับรู้ที่สูง 1) รับรู้ว่ามีมาตรการห้ามมิจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบให้กับบุคคลซึ่งมีอายุไม่ครบ 18 ปีบริบูรณ์ 2) รับรู้ว่ามีมาตรการห้ามโฆษณาผลิตภัณฑ์ยาสูบทั้งชื่อ เครื่องหมายผ่านทางสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ วิทยู โทรทัศน์ ฯลฯ 3) รับรู้ว่ามีมาตรการที่ห้ามใช้ชื่อหรือเครื่องหมายของผลิตภัณฑ์ยาสูบในการแสดง การแข่งขัน หรือการจัดกิจกรรมอื่น 4) รับรู้ว่ามีมาตรการ

ที่ห้ามไม่ให้มีการแจกตัวอย่างผลิตภัณฑ์ยาสูบ การที่ผลวิจัยออกมาเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะหน่วยงานรัฐมีการรณรงค์ส่งเสริมและมีการเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงในประเด็นห้ามจำหน่ายบุหรี่ให้กับเด็กที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี บริบูรณ์ นอกจากนี้ในสถานที่ศึกษาบางแห่งผู้วิจัยสังเกตว่ามีการติดป้ายสติ๊กเกอร์ห้ามผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ซื้อบุหรี่ ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่จึงมีความรู้ในประเด็นนี้ในอัตราที่สูง

3) ร้านจำหน่ายยาสูบ (บุหรี่) ในรอบพื้นที่ที่ทำการศึกษา พบว่า ลักษณะของร้านค้าโดยส่วนใหญ่เป็นร้านค้าแบบร้านค้าขายปลีกทั่วไป (off sale) ทั้งนี้โดยส่วนใหญ่ร้านค้าจะมีป้ายแสดงการห้ามจำหน่ายยาสูบ(บุหรี่) ให้กับผู้ที่มิอายุต่ำกว่า 18 ปี แต่ทว่าไม่มีการตรวจสอบอายุของผู้ซื้อบุหรี่ ด้านการรับรู้ข้อความในมาตรการในพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 ผู้จำหน่ายโดยส่วนใหญ่มีการรับรู้ข้อความในพระราชบัญญัติสูงสุดใน 3 ลำดับแรกได้แก่ 1) มีมาตรการห้ามมิจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบให้กับบุคคลซึ่งมีอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ 2) มีมาตรการห้ามโฆษณาผลิตภัณฑ์ยาสูบทั้งสื่อ เครื่องหมายผ่านทางสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ 3) มีมาตรการห้ามให้เสนอสิทธิพิเศษเป็นการตอบแทนผู้ซื้อผลิตภัณฑ์ยาสูบ เช่น สิทธิเข้าชมการแข่งขัน การแสดง เป็นต้น และ 3) มีมาตรการห้ามขายผลิตภัณฑ์ยาสูบโดยใช้เครื่องขายอัตโนมัติ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำข้อมูลมาเพื่อให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายได้ดังนี้

- 1) หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรเพิ่มช่องทางหรือสื่อในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับข้อบัญญัติที่อยู่ในมาตราต่าง ๆ ในพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560
- 2) หน่วยงานรัฐควรมีมาตรการควบคุมจำนวนร้านค้าที่เปิดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบ (บุหรี่) ที่อยู่ใกล้แหล่งสถานที่ศึกษาให้มีจำนวนน้อยลงเพื่อให้นักเรียนนักศึกษาเกิดความยากในการเข้าถึง
- 3) หน่วยงานรัฐอาจมีการจัดเจ้าหน้าที่ทำการสุ่มตรวจสอบการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ของผู้จำหน่าย เป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดีโดยการสนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัยจากศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.) อีกทั้งยังได้รับความกรุณาจากผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความกรุณาแนะนำ ตรวจสอบตราและแก้ไขเนื้อหา ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ทำให้สามารถนำเครื่องมือที่ได้ไปเก็บข้อมูลการวิจัยได้ นอกเหนือจากนี้ขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้อันมีค่ามากมายให้แก่ข้าพเจ้า ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยมหิดลที่สนับสนุนส่งเสริมในการจัดทำผลงานวิจัย และขอขอบผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูล ประโยชน์และคุณค่าของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบเป็นกตัญญูตเวทีแต่บิดามารดา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- โครงการศักยภาพหมู่บ้านละชุมชน. (2559). บัญชีรายชื่อหมู่บ้าน/ชุมชน. เข้าถึงจาก[Online], available from <http://www.villagefund.or.th> เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2560.
- ธีรฤดี เอกะกุล. (2543). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ. (2535). เข้าถึงจาก[Online], available from <http://www.npo.moph.go.th/.../พรบ.ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ> เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2560.
- บุปผา ศิริวิเศษ และคณะ. (2558). ผลกระทบจากนโยบายควบคุมการบริโภคยาสูบในประเทศไทย กลุ่มวัยรุ่น รอบ ที่ 5 (พ.ศ. 2554) เข้าถึงจาก[Online], available from http://www.ashthailand.or.th/th/data_center_page.php?id=505 วันที่ 6 ธันวาคม 2559
- เรณู บุญจันทร์, รัชณี กิตติพงษ์ และนพวรรณ เลิศการณ. (2552). พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน จังหวัดระนอง, รายงานการวิจัยของสำนักงานสาธารณสุข จังหวัดระนอง.
- ศิริวรรณ พิชัยรังษะ และคณะ. (2559). สถานการณ์การควบคุมการบริโภคยาสูบ ของประเทศไทย พ.ศ. 2559 เข้าถึงจาก[Online], available from <http://www.resource.thaihealth.or.th/system/files/.../situationz2016zfinal.pdf> วันที่ 14 มิถุนายน 2560.
- ศรัณญา เบญจกุล. (2558). แนวโน้มการสูบบุหรี่ของคนไทยใน 15 ปีข้างหน้า ลดลงช้ากว่าเป้าหมาย. เข้าถึงจาก[Online], available from http://www.ashthailand.or.th/th/data_center_page.php?id=505 วันที่ 6 ธันวาคม 2559.
- สำนักงานสถิติจังหวัดสงขลา. การสำรวจพฤติกรรมการดื่มสุราและสูบบุหรี่ พ.ศ. 2550 จังหวัดสงขลา.
- สุขุมลย์ ประสมศักดิ์. (2552). ปัจจัยและผลที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่และพฤติกรรมการเลิกสูบ บุหรี่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- อรรณพ หุ่นดี. (2542). บุหรี่กับมะเร็ง. กาญจนบุรี: คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี